

Fülöp Dorottya

Változatok '89 karácsonyára

„Így hullik be a résen át
a teleholdból egy kevés.
S fénylik még két éven át,
mint kocsmasztalon a kés.”
(Borbély Szilárd)

*Az asztal közepére kerül a fazék.
Nagymama kihozza a kamrából a zsákot.
A kalács illata kezd érződni egy kicsit,
de még félig nyers a tészta. Meglátod,
ünnepi ebéd lesz, mondja, aranyszínű lesz a krumpli,
mint az aranyalma, vagy mint az angyalok haja.
Galambok szállnak a házereszre,
behallatszik a szárnyak suhogása.
Nagymama felrakja az asztalra a kis zsákot,
a zsák nyakáról leoldja a madzagot.
A szorítás emléke a padlóra hull a madzaggal,
nagy levegőt vesz a zsák. Nagymama odahajol,
kivesz egy krumplit belőle. Mint metsző szél,
előtör a szag, a rothadás.
Belerohadt az aljába vagy két darab, nyisd ki hamar
az ajtót, mondja, miközben rohan, hogy
szélesre tárja az ablakot.
A zsalu hátracsapódásától elillannak az ereszről
a foltos galamb-angyalok. Nagymama visszamegy,
kivesz még két másik krumplit, ami ép.
Lemossa őket a kis tálban, a víz elsötétül.
Villan a kés a kezében, ahogy hámoz,
az asztalra hullik a krumpli haja.
Nem érzem a kalácsot, mondja, pillants be a sütőbe,*

*hogy lássuk, hogy áll. Betör a hideg kintről,
egy konyharuhával mozgatjuk az állott levegőt,
amit besűrítettek a konyhába az elmúlt napok.
Szellőztetjük a rothadásszagot.*

*Mély az éj, s mikor elalszom
olyan furcsa álmot látok:
egy dühös sárkányon állok,
s fönt magasban koronával
fénylik anya kisbabával.*

*Mély az éj, de felriadtam,
izzó lepedő alattam:
puskacsőnek, petárdának
a hangjai, mik ideszállnak?
Hajnal lesz, mire elalszom.*

*A vacsoránál kicsit várni kell.
Lázár bácsi, miután hazajött az üzletből,
átaludta az egész napot,
azt mondta, nagyon elfáradt.
Takaróba bugyoláltan
lép ki a hálószoba ajtaja mögül.
A szék karfájára dobja a takarót, leül,
kezébe veszi a kést és a villát.
Mégkérdezik tőle, hogy van.
Igazából nem tudja, feleli,
mert tegnapelőtt reggel nyolckor, amikor dolgozni ment,
ott álltak a gyár előtt a tankok,
és napközben azzal gyözködte magát,
hogy ez az egész fejszezsattogás tompa hangja,
hogy tűzifát aprítanak egy hatalmas kályhába.
Miközben dolgozott, erre gondolt, hogy
dolgozni tudjon. Aztán öt után minden
csendes lett, a gyár előtt se volt senki,
a házfalak visszalótték a cipője csattogását.
Lázár bácsi húga int neki, hogy vegyen a fazékból,
mert kihűl az étel, de Lázár bácsi
nem vesz, elmondja,
hogy ma reggel felkelt, és elment az üzletbe,
és sorban állt, és türelmes volt mindenki,
ő meg banánt és narancsot vásárolt,
és tessék, ma este banán és narancs van
az asztalon abban a repedt szélű tálban, amit még
úgy örökölték a nagyszülőktől.
Milyen szép ez a tálnyi sárga,
ahogy fényt vet rá a tűzhely lángja.
Mint a betlehemi tüzes csillag,
szólal meg gyorsan a húga, és felé nyújtja a fazakat.
Lázár bácsi nem a főtt ételhez, hanem a narancs
felé nyújtja a kezét, elvesz egyet,*

*belemélyeszi a körmét, lehúzza a héját.
A narancs leve végigfolyik a kezén. Megegyi
a narancsot, aztán vesz a tálból újra.
Csöpög a narancs leve.
Sárga lesz tőle az ingujja.*

*A halállal rohadni kezd,
a lélek temploma, a test,
ki születik, az halálra
küldetik a napvilágra.*

*Egy nagy körben összeér:
a születésben ott a vér,
a jászolban ott a kereszt,
a lélegzet tart, s elereszt.*

*Mígnem Jézus sírására,
mint a halál hívására,
feléled az, ki meghalna:
a kereszt alatt ott a szalma.*

*Adjon isten, Jézusunk,
a három király mi vagyunk,
napkeletről jöttünk hozzád,
üdvösségünk, égi ország!*

*Itt van, mit elbirt e két kar:
tömjén egész vasfazékkal.
Menyhárt bácsi a nevem,
segíts, édes istenem.*

*Arany, mirha van itt, látod,
angyalkar vigyázza álmod.
Gáspár bácsi a nevem,
nézz rám, édes istenem.*

*Hoztunk mindent, ami jó:
krumpli, banán, narancs, dió.
én vagyok a Boldizsár,
aki szerecsenkirály.*

*A vonat nyolc körül ért Vásárhelyre,
bal kezemben a bőrönd, a jobb kezemből
a szél kifújta a jegyet.
A stáció zsúfolt, sokan jönnek haza
az ünnepekre. A főtér fele megyek.
Az angyalok megrázták a szárnyaikat,
a tollpíhéik lepik el a földet, mondom a
kisfiamnak, aki a hópelyhek után kapkod.
A törmelékek, amiket az elmúlt napok
hordtak össze, most belesimulnak a földbe,
valami fátyolos fehérbe,
amit összevissza szabdalnak a lábnyomok.
A főtér szélén a kisfiam megáll,
kinyújtja a nyelvét, vár, ráhull egy hópihe.*

*Visszahúzza a nyelvét, a pehely szóvá
olvad szét a szájában. Édes, azt mondja,
egész édes, lehet, porcukor van benne.
Elnevetem magam, szétnézek az utcán,
épp nem jön erre senki, én is kinyújtom a
nyelvem, közben a házak homlokzatát nézem.
Hát, lehet, hogy porcukor, mondom, ki tudja.
A kisfiam hunyorogva néz a hóesésbe, havas
a szempillája,
ahogy továbblép, belebotlik valami téglá
darabjába, amit betakart a hó. Egy pillanatra
arra gondolok, hogy milyen különösen
nem látható az, ami itt van,
hogy azért márciusban
a hó alól a föld feketén kivillan,
és mennyire más, amit
a kisfiam lát most, ahogy hópehely-vadászatra oson.
Mennyire más az, amit a térről tegnapelőtt
anyám mondott nekem telefonon.*

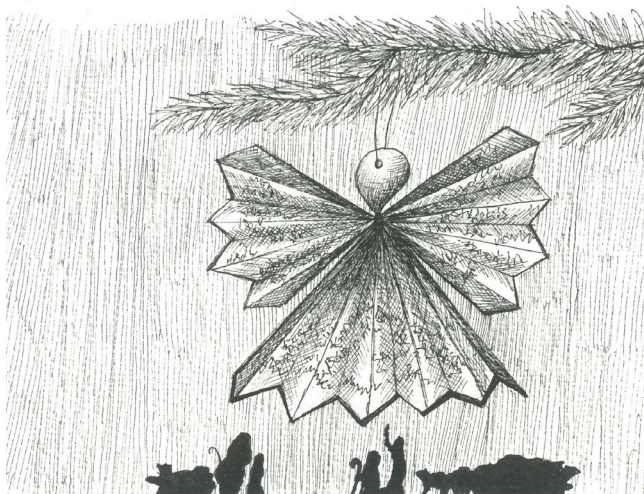
*Eltévedt a három pásztor,
nem találja, hol a jászol,
nem viszi őket haza
ez a füstös éjszaka.*

*Kis bárányok bégetése,
az angyalok éneklése
a szívükben szendereg.
Álmukban bölcső felett*

*állnak meg és megnyugodnak,
hogy mostantól csak a jónak
nyit utat a hatalmas:
köddé szürkül a farkas.*

*Diót teszünk a fa ágára, mondja anyám,
mert a dió azt idézi, ahogy Jézuska összekuporodva
Mária méhében fekszik, és azt is, ahogy majd
a sziklasírban fekszik, miután meghal a bűneink miatt.
Figyelem anyám, ahogy felrakja az ezüstös diót
a fa ágára. Az ág meghajol, a föld felé húzza a súly,
s majdnem elvágom az ujjam az ollóval
(közben angyalkát vágok ki újságpapírból).
Kicsit reszket a kezem, kicsit fázom,
kicsit recés lett tőle a szárnya.
Anyám azt mondta, ha kivágom az angyalkát,
tűvel átszúrjuk a homlokát,
cérnára kötjük, és felakasztjuk a fa legmagasabb ágára.
Apám a híreket nézi közben, néha összenéz anyámmal.
Anyám elkezd mondani a mesét
a három királyról, akik észrevettek
egy csillagot, ami elvezette őket
egy istállóig, ami fölött angyalkák énekeltek,
elmeséli, amiről egyszer azt mondta,
hogy el kell mesélni, de igazából nem nagyon szabad,*

*de egyszer majd hátha szabad.
Sikerül kivágni az angyalkát, felemelem, röptetem,
a betűk összefolynak az angyalka szíve körül,
megdörzsölöm a szememet.
Apám fejétől nem látom a képernyőt, a televízió fénye
glóriát von a haja köré. Apa-angyal háttal ül,
arcra a képernyő felé, ahol
valakinek a haláláról beszélnek. Kezembe
veszem újra az ollót, és a papírt, ami megmaradt,
akarok vágni még sok másszínű angyalkát,
bronzot, ezüstöt, zöldet, aranyat,
és apa-angyalt is, de nem látom, merre vágok,
dörzsölöm a szememet.
Anyám a homlokomra teszi a kezét. Ez a gyerek tűzforró,
Jóska, hozz gyorsan egy vizes zsebkendőt a homlokára.
Anyám felemel, és visz az ágyba, rám teríti a takarót, de
továbbra is remegek. Apám bejön a zsebkendővel,
rán nyomja a homlokomra, majd rám dobja a fogasról
a nagy kabátját.
A tévé fénye bevilágítja a plafont a fejem felett,
közben apám és anyám néz le rám, az arcukat nem látom,
összekuporodva fekszem itt. És fázom, fázom, fázom.*

*Jaj, de kemény a jászol.
Kisfiam, jaj, de fázol.
Tél ellen itt nincs bástya,
csak az apád kabátja.*

*Betlehemi éjszakában
báránka sír egymagában,
bűneinket siratja,
a hús szellő ringatja.*

*Sír az Isten báránya,
van, aki őt sajnálja,
szép bölcsődalt zengenek
a mennyei seregek.*

*Aludj, szívünk Jézusa,
látod, itt az éjszaka,
ne riasszon fel hát senki,
aludj, kedves kisbaba.*

*Minden-minden éjszakában
mindig-mindig annyi vád van,
tél ellen itt nincs bástya.
Csak szent József palástja.*

A dalbetétek egyes részei betlehemes játékokból származnak, vagy azok átíratái.

Írta és rajzolta: Fülöp Dorottya.

A szerző a Communitas Alapítvány ösztöndíjasa.